

K nové koncepci přípravy budoucích učitelů

Miroslav Procházka

Východiska

- Stávání se učitelem je kontinuální (biografický) proces rozprostřený do intervalu několika desetiletí
- Kvalitní pregraduální příprava stává základem i východiskem pro začlenění absolventů do praxe
- Oborová složka funkčně provázána se složkou oborově-didaktickou, pedagogicko-psychologickou a s reflektovanými pedagogickými praxemi

- Dříve: obsahové přetížení učitelských studijních oborů
- Dnes: větší integrovanost vzdělávacích obsahů v rámci jednotlivých složek učitelské přípravy i mezi nimi

Jak plníme nároky na čtyři základní složky učitelské přípravy?

Oborová složka?

- Jaká je vazba na kurikulum MŠ / ZŠ ?
- Kde jsou hranice obor – oborová didaktika?
- Jak vedeme studenty ke schopnosti koncipovat, plánovat, realizovat a reflektovat / hodnotit výuku v příslušné oblasti vzdělávání?

Jak plníme nároky na čtyři základní složky učitelské přípravy?

Oborově didaktická složka

- Je OD v roli koordinující disciplíny?
- Jak je provázána s oborovou, pedagogicko-psychologickou a praktickou složkou učitelské přípravy ?
- Jak se nám daří překračovat úzce metodické pojetí OD a do jaké míry má schopnost s oporou v teorii reflektovat výsledky výzkumu v dané oblasti?

Jak plníme nároky na čtyři základní složky učitelské přípravy?

Pedagogicko-psychologická složka

- Tvoří ped. psych složka základnu pro kompetentní řízení a reflektování výchovných a vzdělávacích procesů podporující učební činnosti žáka ve škole?

Disponují absolventi:

- znalostmi širších základů výchovy a vzdělávání,
- znalostmi o obecných výukových a výchovných postupech a jejich specifických podobách,
- znalostmi o aktérech výchovy a vzdělávání?
- Umíme rozvíjet jejich dovednosti a postoje potřebné pro navozování a usměrňování výchovně-vzdělávacích interakcí se všemi účastníky těchto procesů?

Jak plníme nároky na čtyři základní složky učitelské přípravy?

Reflektované pedagogické praxe

Je kladen důraz na reflektování praktických zkušeností, které vzniknou v kontaktu s žákem / učitelem / asistentem

Realizuje se v rámci oborové a oborově-didaktické složky studia, tak v rámci pedagogicko-psychologické složky?

Jsou praxe koncipovány jako ucelený a gradující systém s důrazem na propojení s teorií a na reflexi a sebereflexi studenta v roli učitele?

Jaký je „technický“ model praxí, umožňující skloubení praxe s „provozem studia a možnostmi škol?

Základní ideje přípravy budoucích učitelů - Idea postupného rozvoje kompetencí

► Vstupní motivace a ujištění (1. sem)

(Je učitelské povolání perspektivní? Jsou studované specializace tou správnou volbou? Disponuji potřebnými kompetencemi a mám šanci identifikovat své slabé a silné stránky a ty slabé v rámci studia překovávat? Je škola místem, kde je možné realizovat úspěšnou pedagogickou práci?)

► Upevnění a doprovázení (2. a 3. sem)

(Jsou studované specializace prostorem pro přemýšlení a získávám v nich nadhled? Mám představu o výchovných a vzdělávacích procesech ve škole a jsem schopen se zorientovat v činnostech učitele? Dovedu doprovázet učitele a žáka v učebních i výchovných situacích / asistovat učiteli či vychovateli a podporovat základní učební činnosti žáků?)

Základní ideje přípravy budoucích učitelů - Idea postupného rozvoje kompetencí

► Ukotvení a namotivování (3. sem)

(Mám pevné základy ve svých specializacích? Dovedu identifikovat a sledovat „své“ téma v kontextu specializace či ped-psych přípravy a umím při hledání řešení aplikovat její své poznatky z reflektované praxe? Jsem schopen uvědomovat si své schopnosti potřebné pro podporu výchovné činnosti učitele?).

► Dotvoření a vyjasnění si sebe v učitelské roli (4 – 5. sem)

(Mám pevné „oborové základy“ a dovedu je vnímat v souvislosti s výukovými činnostmi? Jsem schopen s podporou připravit, realizovat a vyhodnocovat své první výukové postupy. Rozumím individualitě žáka s rozmanitými specifiky a dovedu se těmito specifikům přizpůsobovat. Chápu žáka v kontexty třídy, učitelského kolektivu, školy jako organizace).

► Na prahu profesního zrání

(Dovedu samostatně připravovat, realizovat a vyhodnocovat své činnosti tak, abych co nejlépe podporoval učební činnosti žáků. Umím reflektovat své činnosti, zkoumat jejich souvislosti a dopady a plánovat svůj další rozvoj.)

Základní ideje přípravy budoucích učitelů - Idea postupného rozvoje kompetencí

► Na prahu profesního zrání

(Dovedu samostatně připravovat, realizovat a vyhodnocovat své činnosti tak, abych co nejlépe podporoval učební činnosti žáků. Umím reflektovat své činnosti, zkoumat jejich souvislosti a dopady a plánovat svůj další rozvoj.)

► A co potom?

(Dovedeme udržet kontakt s absolventy a co jim můžeme v rámci CŽV / DVPPP nabídnout? Existují další možnosti spolupráce v rámci neformálních forem vzdělávání?)

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – Idea individualizované přípravy

Je učitelská příprava orientovaná na individualitu studenta a umožňuje uspokojování jeho postupně se otevírajících profesních potřeb?

- Mechanismy podpory:
- - vstupní diagnostika způsobilostí studentů (ad Parcour Passau)
- - povinně volitelné předměty navazující na identifikované potřeby studentů
- - vytváření profesního portfolia
- - volná volba témat bakalářských a diplomových prací
- - zapojení do akčního výzkumu
- - podpora fakultního „mentora“ v rámci reflektovaných praxí
- - supervize připraveného učitele v praxi

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – propojování teorie a praxe

- - zapojování učitelů z praxe i do výuky „teoretických“ disciplín
- - zadávání úkolů směřujících do praxe i v rámci „teoretických“ disciplín
- - vytváření portfolia s výstupy pro a z praxe
- - postupný rozvoj samostatnosti a sebereflexe studenta v rámci praxí:
 - a) první náhled na praxi v prvním ročníku – pozitivní modely učitelovy práce s žáky
 - b) praxe na úrovni asistování učiteli
 - c) praxe na úrovni náslechu – průběžné praxe
 - d) praxe na úrovni samostatného pedagog. vystoupení
- Praxe je vždy doprovázena semináři – příprava praxe, provedení – koučink ve škole, vyhodnocení praxe.

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – idea překování oborové roztržitosti

- Jak se uplatňuje mezioborová integrace jako trend RVP – školní kurikulum – oborová složka přípravy?
- Překonali jsme izolované osvojování poznatků a dovedností z jednotlivých „vědních“ disciplín či subdisciplín jednotlivých „věd“ (oborů) ?
- Jaký je potenciál analýzy tzv. pedagogických situací?
- Umíme studenty při jejich řešení vést k propojování „náзору“ na řešení s poznatky oborové, oborové didaktické či pedopsychologické přípravy?

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – idea internacionalizace učitelské přípravy

- Efektivní vysokoškolská příprava spočívá ve schopnosti překonávat regionální omezení a získávat zkušenosti mezinárodního charakteru.
- Mechanismy podpory spočívají v zavedení předmětů v Aj, do kterých se budou moci zapisovat nejen studenti v rámci Erasmu, ale také studenti PF tak, aby se společně setkávali, diskutovali a plnili společné úkoly.
- Do hodnocených způsobů studia budou zahrnuty krátkodobé zahraniční stáže, praxe na zahraničních školách aj.
- Jakou podobu má jazyková příprava během studia?

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – idea aplikace aktuálních vědeckých poznatků do učitelské přípravy

- Klíčem k efektivní výuce je naše schopnost přinášet do výuky poznatky z výzkumů, orientovaných na porozumění procesům, které probíhají ve škole.
- Podporován bude akční výzkum studentů, vytváření interdisciplinárních týmů, společných výzkumných týmů studentů a vš učitelů.
- Důležitou formou zhodnocování tohoto přístupu budou studentská kolokvia, studentské konference a společné výzkumné i pedagogické projekty (GAJU, OP VVV aj.)

Základní ideje přípravy budoucích učitelů – idea týmového charakteru učení

- Učit se spolupracovat patří mezi klíčové kompetence, které musí každá škola rozvíjet u svých žáků – jak je tomu u nás?
- Má-li být učitel po nástupu do praxe schopen podporovat kooperativní charakter školního vzdělávání, musí sám mít osvojenou zkušenost, že skupinová práce podporuje pozitivní rozvoj osobnosti a zefektivňuje procesy učení. Jak je tomu u našich studentů?
- Jak podporujeme strategie, které vedou studenty během studia k týmové spolupráci, ke kooperaci, k fungování v tandemu s kolegou, vš učitelem, učitelem z praxe?

Děkuji vám za pozornost

Miroslav Procházka

Katedra pedagogiky a psychologie PF JU

mproch@pf.jcu.cz